

Η Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας Η παράδοση συνεχίζεται...

Της κ. **Βασιλ. Δ. ΚΑΨΑΛΗ**
και του κ. **Θεοδ. Ν. ΒΙΤΟΥΛΑΚΗ**
Φοιτητών Τμ. Οικ. Περ. Ανάπτ. Π.Π.Κ.Π.Ε.

Εισαγωγική προσέγγιση

Ο φάρος της Αλεξάνδρειας ήταν ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου. Όταν μιλάμε όμως για την Αλεξάνδρεια, στο μυαλό μας έρχεται πάντα η Βιβλιοθήκη της, ένα από τα μεγαλύτερα και τα πιο σπουδαία οικοδομήματα της αρχαιότητας, σύμβολο πολιτισμού και έμβλημα παγκόσμιας γνώσης. Σήμερα, η μεγάλη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας κατασκευάσθηκε εκ νέου και άνοιξε τις πύλες της στο Κοινό.

Το παρελθόν σηματοδοτεί το παρόν

Η σύγχρονη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας είναι το πρώτο μεγάλο έργο της τρίτης χιλιετίας, που χαρακτηρίζεται για την πνευματικότητα και την τεχνολογική πρωτοπορία του. Πρόκειται για μία επιβλητική κατασκευή γεμάτη σύμβολα, που συνδέουν το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Ευρίσκεται στην συνοικία Σίλσιλα, στην ίδια περιοχή όπου ήταν κτισμένη και η αρχαία Βιβλιοθήκη. Το κτίριο έχει το σχήμα ηλιακού δίσκου, ο οποίος από την μία πλευρά κλίνει προς την Μεσόγειο και από την άλλη υψώνεται προς τον ουρανό. «Για μας ο δίσκος συμβολίζει τον ήλιο, τον θεό Ρα, ο οποίος γεννιέται, πεθαίνει και ξαναγεννιέται, διαγράφοντας έναν αέναο κύκλο. Μοιάζει με τον Αλεξανδρινό πολιτισμό, ο οποίος είναι αέναος», εξηγεί ο Μοχσέν ΖΑΧΡΑΝ, Διευθυντής του έργου.

Η οροφή της Βιβλιοθήκης έχει το σχήμα μικροτσιπ, δίνοντας την αίσθηση, ότι το συγκρότημα ατενίζει το μέλλον, γεγονός, που επιβεβαιώνεται και από την παρουσία σημαντικών τεχνολογικών καινοτομιών. Η επιθυμία να συνδεθεί το παρελθόν με το παρόν συνοδεύει και την προσπάθεια προώθησης ενός διαλόγου μεταξύ των διαφορετικών πολιτισμών. Διόλου τυχαία, το οικονομικό βάρος της κατασκευής επωμίστηκαν, υπό την αιγίδα της UNESCO, μεγάλες δυτικές χώρες αλλά και πολλές αραβικές.

Σύντομη ιστορική αναδρομή

Η οποιαδήποτε σύνδεση ανάμεσα στην σύγχρονη βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας και στην διάσημη πρόγονό της μπορεί προς το παρόν να είναι μόνο συμβολική. Η αρχαία βι-

βιβλιοθήκη ήταν μία πραγματική δεξαμενή γνώσης, διαθέσιμη στον πολιτισμένο κόσμο της αρχαιότητας, ένα δυναμικό κέντρο πολιτισμού για επτά περίπου αιώνες. Έτσι, λοιπόν, για να κερδίσει τα διαπιστευτήριά της ως άξιος διάδοχος της πρώτης, η Νέα Βιβλιοθήκη θα πρέπει να αποδειχθεί καινοτόμο πείραμα στον σύγχρονο κόσμο.

Ενώ είναι αποδεκτή έως επιβεβλημένη η όποια δήποτε προσπάθεια να κτιστεί η συνέχεια επάνω στα θεμέλια της αρχαίας κληρονομιάς, εν τούτοις η Νέα Βιβλιοθήκη πρέπει να είναι προσανατολισμένη προς το μέλλον και όχι προς το παρελθόν. Είναι ο μοναδικός τρόπος για να συντελέσει στην εξέλιξη της ιδέας του πολιτισμού, γιατί κάτω από το βάρος του ονόματός της και μόνο δεν μπορεί να είναι μία απλή αποθήκη πληροφοριών, αλλά να αντανακλά τις παγκόσμιες κοινωνικές ανάγκες για διαφορετικά επίπεδα πληροφοριών. Οι ανάγκες αυτές εγείρονται όταν οι κοινωνίες φθάνουν σε ένα επίπεδο πολιτισμικής ωριμότητας, το οποίο μπορεί να διατηρηθεί και να αναπτυχθεί μέσω μίας συμβιωτικής σχέσης με την διαθέσιμη πληροφορία, με βάση την οποία κτίζεται η γνώση. Με άλλα λόγια, η γνώση πρέπει να είναι ελεύθερα διαθέσιμη σε παγκόσμια χρήση.

Αυτός ήταν και ένας από τους αντικειμενικούς στόχους για το Σχέδιο Αναγέννηση της Αρχαίας Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας. Δηλαδή, ο σχεδιασμός και το κτίσιμο μίας παγκόσμιας σύγχρονης βιβλιοθήκης, η οποία θα μπορούσε να γίνει κέντρο πολιτισμού, επιστήμης και ακαδημαϊκής έρευνας. Έτσι, από το 2002, η βιβλιοθήκη μπορεί να προμηθεύει την διεθνή επιστημονική κοινότητα και κάθε ενδιαφερόμενο, που με μοναδικές συλλογές γνώσης, επάνω σε θέματα αρχαίων και μεσαιωνικών πολιτισμών, καθώς και σύγχρονων επιστημών.

Τοπογραφία

Η Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας ευρίσκεται παράλληλα στη Σχολή Τεχνών του Πανεπιστημίου της Αλεξάνδρειας που κοιτάζει προς την Μεσόγειο με την βόρεια πλευρά της. Η περιοχή της Σίλσιλα, όπως ονομάζεται, είναι σχεδόν η ίδια περιοχή με εκείνη την οποία καταλάμβανε η αρχαία βιβλιοθήκη. Στην περιοχή του Βρουγγείου αποκαλύφθηκαν αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία φιλοξενούνται πλέον στο Μουσείο της Βιβλιοθήκης. Η θέα προς τον ανατολικό λιμένα αποκαλύπτει το παλιό φρούριο των Μαμελούκων στο Καίτ Μπέι, το οποίο κτίστηκε το 1480, πάνω στα ερείπια του περίφημου Φάρου.

Η βιβλιοθήκη σχεδιάστηκε έτσι, ώστε να συγκλίνει προς την θάλασσα, ενώ ένα τμήμα της είναι βυθισμένο σε μία δεξαμενή νερού, έτσι, ώστε να συμβολίζει τον αρχαίο αιγυπτιακό ήλιο, που προβάλλει από την θάλασσα. Η επικλινή στέγη του οικοδομήματος επιτρέπει την έμμεση χρήση του ηλιακού φωτός στα περισσότερα τμήματα της βιβλιοθήκης και ταυτόχρονα δίνει καθαρή θέα προς τη θάλασσα. Σχεδιασμένος σαν βέλος ένας αεροδιάδρομος ενώνει την βιβλιοθήκη με το Πανεπιστήμιο, ενώ όλο το κτίριο είναι περιτοιχισμένο με πέτρα από γρανίτη του Ασουάν, επάνω στον οποίο είναι σχεδιασμένα καλλιγραφικά γράμματα και αντιπροσωπευτικές επιγραφές από όλους τους πολιτισμούς του κόσμου. Στην ουσία ο όλος σχεδιασμός αποδίδει την κληρονομία του παρελθόντος και την αναβίωση μίας πολιτισμικής ακτινοβολίας, που αγγίζει και τις πιο μακρινές γωνίες του κόσμου.

Η βιβλιοθήκη καλύπτει μία περιοχή 40.000 μ², ενώ το συνολικό εμβαδόν των ορόφων της καλύπτει 69.000 μ². Έχει 13 ορόφους μέσα στους οποίους υπάρχουν 3.500 θέσεις μελέτης, 8.000.000 τόμοι (προς το παρόν), 50.000 χάρτες, 100.000 χειρόγραφα, 30 βάσεις δε-

δομένων, 10.000 σπάνιες εκδόσεις, 200.000 δίσκοι και μαγνητοταινίες με μουσικά θέματα και 50.000 βίντεο. Οι εργαζόμενοι ανέρχονται σήμερα σε 578 άτομα. Όπως δήποτε οι αριθμοί θα αλλάξουν μέσα στην επόμενη δεκαετία, καθώς αναμένεται μεγαλύτερη ανταπόκριση από τις Κυβερνήσεις για οικονομική, αλλά και σε είδος βοήθεια, για θέματα περιαιτέρω ανάπτυξης της Βιβλιοθήκης. Στο όλο σύμπλεγμα, τέλος, περιλαμβάνεται συνεδριακό κέντρο με 3.200 θέσεις, μουσείο επιστημών, πλανητάριο, σχολή πληροφορικής, ινστιτούτο καλλιγραφίας και μουσείο.

Ούτως ή άλλως το μέχρι σήμερα τελικό επίτευγμα είναι εντυπωσιακό. Αλλά θα μπορέσει η σύγχρονη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας να φτάσει την λάμψη του προγόνου της; Αυτό δεν εξαρτάται πλέον από τους ανθρώπους, που ονειρεύθηκαν και υλοποίησαν το αρχικό σχέδιο. Εξαρτάται άμεσα από την αποδοχή της Βιβλιοθήκης από την ακαδημαϊκή κοινότητα, από τις Κυβερνήσεις άλλων κρατών, ακόμα και από τους Ερευνητές που θα δραστηριοποιηθούν υπό την σκέπη της. Εξαρτάται, τέλος, από την αποδοχή, που μπορεί να έχει μία τέτοια εξαιρετική ιδέα στον κοινό νου του παγκόσμιου πολίτη. Είναι διαφορετικό το να φτιάχνουμε εξαιρετικά λειτουργικά κτίρια, από το να μπορούμε να τα επενδύσουμε συνειδησιακά, έτσι, ώστε να γίνουν κέντρα πνευματικής δύναμης και ακτινοβολίας. Ακούγοντας την έκκληση των ιδρυτών να γίνει γνωστή η ύπαρξη μίας τέτοιας βιβλιοθήκης, δεν μπορούμε παρά να περιμένουμε να της δώσουν όλοι οι λαοί του κόσμου μία θέση στην καρδιά τους, γιατί τέτοια πνευματικά εγχειρήματα αξίζει τον κόπο να γίνονται αποδεκτά στην μεγαλύτερη δυνατή διάσταση, να καλλιεργούνται και, γιατί όχι, να βοηθούνται!

Η Διακήρυξη του Ασουάν

Μετά το ιστορικό συνέδριο του Ασουάν, 12 Φεβρουαρίου 1990, τα μέλη της Διεθνούς Επιτροπής, μεταξύ των οποίων και η Μελίνα Μερκούρη ως Υπουργός Πολιτισμού της Ελλάδος, υπέγραψαν την Διακήρυξη του Ασουάν για την Αναγέννηση της Αρχαίας Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας.

Όπως είναι γνωστό, η Βιβλιοθήκη ανοίγει την γένεσή της στις αρχές του 3ου π.Χ. αιώνα, ως συνέχεια του Λυκείου του Αριστοτέλη, με την προοπτική, ότι θα μπορούσε να μετουσιώσει τα όνειρα του Μ. Αλεξάνδρου για μία συνεχή αναζήτηση της παγκόσμιας γνώσης. Στην αυγή της 3ης μ.Χ. χιλιετίας, η Κυβέρνηση της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου σε συνεργασία με την UNESCO και την οικονομική υποστήριξη του UNDP και άλλων ιδιωτικών πηγών «αναγέννησε» την Αρχαία Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, επανοριοθετώντας την παγκόσμια κληρονομία της στη σύγχρονη εποχή μας. Η Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας είναι η μαρτυρία μίας αποφασιστικής στιγμής στην ιστορία της ανθρωπίνης σκέψης, ως προσπάθεια σύνθεσης του συνόλου της γνώσης και των γραπτών κειμένων όλων των ανθρώπων. Συνθέτοντας το σύνολο της ανθρωπίνης εμπειρίας, γίνεται μήτρα για ένα νέο πνεύμα κριτικής έρευνας, για μία εξυψωμένη αντίληψη της γνώσης ως συλλογικής διαδικασίας. Η Αρχαία Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας και το Μουσείο της έβαλαν στο παρελθόν τα θεμέλια για τα σύγχρονα Ερευνητικά Κέντρα και Πανεπιστήμια. Μέσα σε αυτό το καταφύγιο της μάθησης οι τέχνες και οι επιστήμες άνθησαν περίπου επί 6 αιώνες. Η ταξινόμηση και ερμηνεία των γραμμάτων της κλασικής περιόδου έθρεψαν τον ποιητικό οίστρο του Καλλίμαχου και την μούσα του Θεόκριτου. Η μελέτη των θεωριών των διδασκάλων της ελληνικής σκέψης, σε συνδυασμό με το αλεξανδρινό πνεύμα της κριτικής σκέψης και της εμπειρικής έρευνας, έδωσαν ώθηση στις επιστήμες,

Ευγενία Γ. Αθανασοπούλου

(1916-1992 μ.Χ.)

Γεώργιος Κ. Αθανασόπουλος

(1916-1983 μ.Χ.)

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΟΦΑΔΩΝ

Αθήναι, Ιούνιος 1997

που συνδέονται με τα ονόματα των Ευκλείδη, Ηρόφιλου, Ερατοσθένη, Αρίσταρχου, Πτολεμαίου, Στράβωνα, Αρχιμήδη και Ήρωνα. Τα επιτεύγματα της αλεξανδρινής επιστήμης χάθηκαν για πάνω από χίλια χρόνια πριν έρθουν αποσπασματικά στην επιφάνεια, μέσω του κλασικού Αραβικού και Ισλαμικού πολιτισμού για να πυροδοτήσουν την Ευρωπαϊκή Αναγέννηση και την αναζήτηση νέων κόσμων. Ως φάρος του ελληνικού πολιτισμού, η Αρχαία Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας ζει ως συνδετικός κρίκος σε μία ζωντανή παράδοση. Στον τόπο των πτολεμαϊκών ανακτόρων η Νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας θα δώσει σύγχρονη έκφραση σε μία αρχαία προσπάθεια. Ένα θαυμάσιο σχέδιο για τη Βιβλιοθήκη έχει ήδη επιλεγεί μετά από διεθνή αρχιτεκτονικό σχεδιασμό. Επίσης, υπάρχουν λεπτομερή σχέδια για μία εγκατάσταση που θα χρησιμοποιεί υπολογιστές τελευταίας τεχνολογίας για έρευνα.

Η Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας -συνδετικός κρίκος με το παρελθόν και άνοιγμα προς το μέλλον- είναι μοναδική, όντας η πρώτη Βιβλιοθήκη σε τέτοια κλίμακα, που σχεδιάζεται και πραγματοποιείται με την βοήθεια της Διεθνούς Κοινότητας, μέσω του Ο.Η.Ε.

Η δωρεά της Βουλής των Ελλήνων στην Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας

Η Βουλή των Ελλήνων, εκτιμώντας και αναγνωρίζοντας τις αξίες της γνώσης και της επιστήμης, απέστειλε στην νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, με απόφαση του προέδρου της κ. Απόστολου ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ, 1.868 τίτλους, που αντιστοιχούν σε 2.574 βιβλία αρχαίων και νεότερων Ελλήνων συγγραφέων. Την παράδοση των βιβλίων ανέλαβε η Γενική Πρόξενος κυρία Κωνσταντίνα ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ. «Με την δωρεά αυτή», όπως αναφέρει ο κ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ στην επιστολή του προς τον Διευθυντή της βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας Δρα Ισμαήλ ΣΕΡΑΓΚΕΛΑΝΤΟΝ «η Βουλή των Ελλήνων επιθυμεί να εκφράσει την υποστήριξή της και την φιλία της απέναντι στο πνευματικό αυτό Ίδρυμα, που έχει αναλάβει τον σημαντικό ρόλο της συγκέντρωσης και διαφύλαξης της ανθρωπίνης σκέψης από τους αρχαιότετους χρόνους έως τις ημέρες μας».

Ακόμη, ο Πρόεδρος της Βουλής τονίζει: «Με την βεβαιότητα, ότι οι ακατάλυτοι δεσμοί που ενώνουν τους Λαούς μας, θα συνεχίσουν και στο μέλλον να μας οδηγούν σε έργα προόδου, ειρήνης και ελευθερίας, εύχομαι η νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας να καταστεί παγκόσμιο κέντρο του πνεύματος και του πολιτισμού».

Συνεχίζεται...